

83. Torstaina 17 päivänä kesäkuuta 1993

kello 16.05

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Toinen käsittely:

1) Ehdotukset laiksi alioikeusuudistuksen siirtymäsäännöksistä sekä eräiksi muiksi alioikeusuudistuksen voimaanpanoon liittyviksi laeiksi 1971

Hallituksen esitys n:o 79
Lakivaliokunnan mietintö n:o 11

2) Ehdotus laiksi maaseutuelinkeinolain muuttamisesta 1972

Hallituksen esitys n:o 83
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 13

Esitellään:

3) Hallituksen esitys n:o 88 arvonlisäverolaiksi ”

4) Hallituksen esitys n:o 89 laiksi polttoaineverosta annetun lain muuttamisesta .. 2037

Pöydällepanoa varten esitellään:

5) Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 8 ed. Lahtisen ja neljän muun edustajan allekirjoittaman kirjelmän johdosta, joka sisältää muistutuksen valtioneuvoston jäsenen virkatoimen lainvastaisuudesta 2039

S.
6) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 27 hallituksen esityksen johdosta laiksi liikevaihtoverolain muuttamisesta (HE 320/1992 vp) 2039

S.
7) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 28 hallituksen esityksen johdosta laiksi auto- ja moottoripyöräverosta annetun lain muuttamisesta (HE 42) ”

8) Lakivaliokunnan mietintö n:o 12 hallituksen esityksestä laiksi rangaistusmääräysmenettelystä ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 63) ”

Puhetta johtaa toinen varapuhemies Pesälä.

Nimenhuudon sijasta merkitään läsnä oleviksi ne edustajat, jotka osallistuivat edelliseen täysistuntoon, sekä toinen varapuhemies Pesälä.

Täysistunnon kuluessa ilmoittautuvat edustajat Korkeaoja ja Haavisto.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotukset laiksi alioikeusuudistuksen siirtymäsäännöksistä sekä eräiksi muiksi alioikeusuudistuksen voimaanpanoon liittyviksi laeiksi

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 79
Lakivaliokunnan mietintö n:o 11

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö n:o 11. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jäl-

keen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta

1. lakiehdotuksen 1—8 §, 1 §:n edellä oleva väliotsikko, 9—13 §, 9 §:n edellä oleva väliotsikko sekä 14 § ja sen edellä oleva väliotsikko, johtolause ja nimike,

2. lakiehdotuksen 1 ja 2 §, johtolause ja nimike,

3. lakiehdotuksen 1 ja 2 §, johtolause ja nimike,

4. lakiehdotuksen 1—6 §, 1 §:n edellä oleva väliotsikko, 7 ja 8 §, 7 §:n edellä oleva väliotsikko, 9 § ja sen edellä oleva väliotsikko sekä 10 § ja sen edellä oleva väliotsikko, johtolause ja nimike,

5. lakiehdotuksen 2 luvun 5, 8 ja 10 § sekä luvun otsikko, 5 luvun 2—5, 10, 12 ja 26 § sekä luvun otsikko, 6 luvun 2 a ja 17 § sekä luvun otsikko, 9 luvun 2 § sekä luvun otsikko, 11 luvun 3 ja 3 a § sekä luvun otsikko, 14 luvun 1 § sekä luvun otsikko, 25 luvun 9, 12 a, 13, 14, 20 ja 21 § sekä luvun otsikko sekä 26 luvun 2 ja 11 a § ja sen edellä oleva väliotsikko sekä luvun otsikko, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

6. lakiehdotuksen 6, 8, 10, 12, 14, 15, 20—24 ja 37 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

7. lakiehdotuksen 1 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

8. lakiehdotuksen 4 ja 11 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

9. lakiehdotuksen 1 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

10. lakiehdotuksen 4 luvun 30 § sekä luvun otsikko, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

11. lakiehdotuksen 17 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

12. lakiehdotuksen 251 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

13. lakiehdotuksen 93 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

14. lakiehdotuksen 71 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

15. lakiehdotuksen 49 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

16. lakiehdotuksen 29 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

17. lakiehdotuksen 18-20 ja 31 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

18. lakiehdotuksen 12 ja 12 a §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

19. lakiehdotuksen 24, 67, 70, 81 ja 96 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

20. lakiehdotuksen 39 luvun 2 § sekä luvun otsikko, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike sekä

21. lakiehdotuksen 4 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

Poisto päiväjärjestyksestä

Toinen varapuhemies: Päiväjärjestyksestä poistetaan 2) asia.

3) Hallituksen esitys n:o 88 arvonlisäverolaiksi

Valiokuntaan lähettäminen

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Valtiovarainministeri Viinanen: Herra puhemies! Valtiovarainministerin tehtävissä on tällä vaalikaudella ollut varsin harvoin kerrottavana hyviä uutisia. Nyt minulla on, sillä on todellakin mieluisaa esitellä eduskunnalle ja pitkään valmisteltu esitys arvonlisäverojärjestelmään siirtymiseksi.

Tämä uudistus vie Suomen kulutusverotuksen Euroopan nykyaikaisimpien joukkoon. Se nostaa suomalaista yritystoimintaa lamasta, tukee avointa sektoria, parantaa kansantalouden tasapainoa ja myöhemmin myös valtiontalouden tilannetta. Tätä uudistusta Suomi todella tarvitsee siitä huolimatta, että aluksi esiintyy tiettyjä hankaliakin sivuilmioita.

Vanhasta liikevaihtoverotuksesta esitetään nyt siirryttäväksi eurooppalaiseen arvonlisäverotukseen, jossa lähes kaikesta tavaroiden ja palveluiden kulutuksesta maksetaan veroa. Veroa maksetaan lopputuotteen hinnassa vain yhteen kertaan, sillä kukin tuottaja voi vähentää periaatteessa kaiken tuotantopanoksiinsa sisäl-

tyvän veron maksamistaan veroista. Veroa ei pääse kertaantumaaan piileväksi veroksi kuten vanhassa liikevaihtoverojärjestelmässä.

Veropohja laajenee uudistuksen yhteydessä tuntuvasti. Verollisiksi tulevat mm. kuljetuspalvelut, rakentaminen, kiinteistönhallintaan liittyvät palvelut, konsultointi- ja suunnittelutoiminta, erilaiset henkilökohtaiset palvelut sekä joukkoviestintä. Veropohjan laajenemisen myötä verovelvollisten lukumäärä kasvaa 110 000:sta noin 370 000:een. Verojärjestelmän ulkopuolelle jäävät mm. terveyden- ja sairaanhoito, sosiaalihuolto, koulutus sekä pankki- ja vakuutuspalvelut.

Verokannaksi esitetään liikevaihtoveron nykyistä verokantaa, 22:ta prosenttia. Se on eurooppalaisittain korkeahko, muttei kuitenkaan kaikkein korkeimpia. Alemmaa 12 prosentin verokantaa esitetään sovellettavaksi henkilöliikenteeseen, majoitustoimintaan, elokuvanäytöksiin, lääkkeisiin ja kirjoihin. Kirjojen ohella muitakin viestintää on kohdeltu hellämielisesti, sillä myös Yleisradion lupamaksuille ja lehtien tilausmaksuille on omat erityisjärjestelynsä.

Uudistusta valmisteltaessa on käsitelty koko joukko eri toimialoja koskettavia kysymyksiä. Merkittävin myöhemmin ratkaistavaksi siirretty kysymys on elintarvikkeiden verokohtelu. Tässä vaiheessa esitetään, että elintarvikkeiden hintatuki kohdennettaisiin edelleenkin alkutuotevahennysten kautta kotimaisiin elintarvikkeisiin. Jatkossa ratkaisuun tullaan palaamaan mm. integraatoratkaisun valossa.

Arvonlisäverotukseen siirtymistä on Suomessa toteutettu suunnitelmallisesti jo vuosia. Vanhassa liikevaihtoverotuksessa on asteittain poistettu veron kertaantuvuutta. Vuonna 1989 uudistettiin verotusmenettely. Vuoden 1991 loka-kuun alussa astui voimaan uusi liikevaihtoverolaki, joka vei lainsäädännön jo varsin pitkälle kohti arvonlisäverojärjestelmää.

Nyt annettavalla esityksellä otetaan lopullinen askel kohti eurooppalaista kulutusverotusta. Viimeiseksi askeleeksi se ei toki jää, sillä EY:n piirissä valmistellaan täyttä häkää kulutusverotuksen kehittämistä edelleen kohti alkuperämaassa tapahtuvaa verotusta. Jotta voisimme pysyä tässä kehityksessä mukana, on jo korkea aika uusia verojärjestelmä muualla sovellettavan kaltaiseksi.

Laajapohjaista arvonlisäverojärjestelmää sovelletaan kaikissa kehittyneissä teollisuusmaissa Sveitsiä, Norjaa ja Suomen lukuun ottamatta Euroopan yhteisöissä arvonlisäverojärjestelmää

pidetään kulutusverotuksen perustana. Koska yhtenäinen kulutusverotus on tavaroiden ja palvelujen vapaan liikkuvuuden perusedellytys, on arvonlisäverojärjestelmän soveltaminen asetettu EY-jäsenyyden edellytykseksi. Suomenkin arvonlisäverouudistuksen perustana on käytetty EY:n kuudetta arvonlisäverodirektiiviä.

On syytä kuitenkin ponnekaasti korostaa, että arvonlisäverotukseen siirtyminen on oman kansallisen etummekin mukaista siitä riippumatta, mikä integraatoratkaisumme lopulta on. Joka tapauksessa meidän on pidettävä huolta oman vientimme ja tuonnin kanssa kilpailevan kotimarkkinatuotannon kilpailukyvyistä. Tällä hetkellä kilpailukykyä rasitetaan vuosittain noin 16 miljardin markan kertaantuvalla liikevaihtoverolla. Vastavaa rasitusta ei sisälly muissa maissa tuotettujen tavaroiden ja palvelujen hintaan. On oman etumme mukaista poistaa tämä piilevä vero ja samalla laajentaa veropohjaa kattavamaksi. Samalla parannamme oman verojärjestelmämme neutraalisuutta.

Arvonlisäveroon siirtyminen on rakenteellinen verouudistus, joka parantaa avoimen sektorin asemaa. Vientiä rasittamasta poistuu piilevää veroa noin 2,3 miljardia markkaa. Viennin kilpailukyyn paranemisen myötä kansantalouden ulkoinen tasapaino tulee kohenemaan. Laskelmien mukaan arvonlisäverouudistus vähentää kansantalouden ulkoista nettovelkaa 16—18 miljardia markkaa kuluvan vuosikymmenen aikana. Tämä on hyvin merkittävää, sillä velkakierre on tulevaisuutemme pahin uhka.

Vientiä enemmän hyötyvät kuitenkin kotimarkkinoilla toimivat yritykset. Tuonnin kanssa kilpailevalta tuotannolta, kaupalta ja liike-elämää palvelevalta toiminnalta poistuu piilevää liikevaihtoverorasitusta liki 6 miljardin markan verran. Teollisuuden saamasta edusta ohjautuu melko tarkkaan puolet pienille ja keskisuurille yrityksille. Uudistus vahvistaa siis yritystoiminnan edellytyksiä, mistä koituu hyöty koko kansantaloudelle.

Näin suuresta rakenteellisesta verouudistuksesta aiheutuu väistämättä myöskin häviöitä. Kun verotuksen painopistettä siirretään yritysten tuotantopanoksista loppukulutukseen, joutuvat ne palvelualat kärsimään, jotka myyvät tuotantonsa suoraan kuluttajille. Haittavaikutuksia on lievennetty alemman verokannan käyttöön otolla.

Kaiken kaikkiaan uudistus hyödyttää toimialoja, joilla työskentelee noin 900 000 henkilöä. Uudistus haittaa yrityksiä, joiden palveluksessa

on noin 200 000 henkeä. Hetkellisesti uudistuksesta tietysti aiheutuu muutaman tuhannen hengen notkahdus työllisyystilastoihin, mutta tilanne korjaantuu muutamassa vuodessa avoimen sektorin vahvistuessa. Teoreettisen arvion mukaan työttömyys saattaisi hetkellisesti jopa kasvaa 12 900 hengellä, mutta tässä laskelmassa ei ole otettu huomioon uudistusta viimeisteltäessä tehtyjä kunnallistalouden helpotuksia. Alun perin nimittäin arvioitiin, että kunnat joutuisivat järjestelmän muutoksen myötä vähentämään työvoimaansa teoriassa jopa 8 000 hengellä. Kunnille myönnettyjen helpotusten johdosta näin ei nyt käy, ja koko uudistuksen työllisyysvaikutukset jäävät hetkellisestikin muutamaa tuhatta. Parin vuoden kuluessa työllisyys tämänkin vuoksi paranee, kun avoin sektori vahvistuu.

Veropohjan laajeneminen aiheuttaa laskelmin mukaan kotitalouksien kulutusmenoihin enintään 1,6 prosentin suuruisen korotuksen. Todennäköistä on, että nykyisessä markkinatilanteessa hinnat joustavat varsin hitaasti ja yhteiskunnalliset hintapiikit tullaan välttymään. Juuri hintavaikutusten vuoksi arvonlisäverouudistus on toteutettava nyt, kun inflaatio on muutoinkin pysynyt alhaisena. Tällaista sysäystä ei voida siirtää nousukauteen kiihdyttämään inflaatiomyllyn käyntiä.

Vaikka uudistuksesta aiheutuu hintapaineita ja hetkellinen työllisyyden heikkeneminen, on arvonlisäverouudistukseen siirtymisen kokonaistase kuitenkin voimakkaasti positiivinen. Kansantalouden velkaantuminen pienenee tuntuvasti, vienti kasvaa, tuonti vähenee ja avoin sektori vahvistuu.

Pitkällä aikavälillä vahvistuu myös valtion talous. Heti niin ei tapahdu, sillä valtion rahoitusasemaa heikentää vuonna 1994 kertaluontoisesti tänä vuonna aloitettujen investointien takautuva vähennysoikeus ja kolmena seuraavana vuonna kustannusrasitusten kompensointi kunnille.

Uudistusta valmisteltaessa on käyty laajaakin keskustelua siitä, onko ajankohta arvonlisäveroon siirtymiselle nyt ollenkaan oikea. (Ed. Tenin: Ei! — Ed. Seppänen: Väärä! — Hälinää) Hallituksen vastaus on selvä: Ajankohta on oikea, koska uudistus on tähdätty juuri yritystoiminnan edellytysten parantamiseen ja kansantaloutemme velkaantumisen vähentämiseen. (Ed. Laine: Kurjistaa kansalaisia!) Uudistuksen lykääminen vain pitkittäisi lamaa ja aiheuttaisi toisenlaisessa suhdannevaiheessa suuria vai-

keuksia inflaation hallinnassa. Omat ongelmasa aiheutuisivat myöskin kansalliselle integraatiotratkaisullemme.

Herra puhemies! Vuosi sitten käytn tältä paikalta pääomatulojen verouudistuksen esittelypuheenvuoron. Kutsuin tuolloin tuota pääomaverouudistusta vuosisadan verouudistukseksi. Nyt tahtovat kyllä määreet loppua kesken, sillä arvonlisäverotukseen siirtyminen on vaikutuksiltaan vieläkin merkittävämpi asia. (Ed. Jaakonsaari: Jo riittää suuret verouudistukset!) Yhdessä pääomatulojen verotuksen uudistaminen ja arvonlisäverouudistus parantavat yritystoiminnan edellytyksiä Suomessa tuntuvasti. Ne ovat vahva ase laman nujertamiseksi.

Ed. Laine (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Valtiovarainministeri sanoi, että uudistusta Suomi tarvitsee, ja jatkoi sitten, että tämä on lopullinen askel kohti eurooppalaista verojärjestelmää. Haluaisin sanoa, että Suomen kansa ei ainakaan tarvitse tällaista arvonlisäveroa. Se tulee olemaan suuri onnettomuus Suomen kansalle.

Tämä, mitä täydellä syyllä voi sanoa euroveroksi, kun katselee hallituksen esityksen perusteita, tulee merkitsemään vähintään 10 miljardin markan tulonsiirtoa kuluttajilta ja kunnilta elinkeinoelämälle tai sanokaamme pääosalle elinkeinoelämää, koska osa siitäkin, osa pienemmistä, tulee kärsimään.

Siinä keskustelussa, jota on käyty, ja esimerkiksi äsksen pidetyssä valtiovarainministerin puheenvuorossa ei kiinnitetty huomiota siihen, ketkä tulevat maksamaan tämän lisääntyvän verorasituksen, kuinka suuri tuo rasitus on, mikä vaikutus on lamaan ja työttömyyteen tällä ratkaisulla. Ministeri kyllä sanoi, että tästä hyötyy 900 000 työntekijää käsittävä teollisuus. Se merkitsee käytännössä kyllä tulonjaon erittäin suurimittaista muutosta Suomessa.

Ed. Luukkainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Viinanen korosti puheessaan, että juuri tämä ajankohta on oikea arvonlisäveron käyttöön ottamiselle. Se on oikea ainoastaan inflaation kannalta, ei minkään muun taloudellisen suureen kannalta. Samoin hän korosti sitä, että viennin kilpailukyky tulee ratkaisevasti paranemaan. Siitä ei ole mitään hyötyä, ellei maailmalla ole kysyntää, ja kuten on nähty, niin Svt-maissa eli Suomen viennille tärkeissä maissa on lähes samanlainen lama tai taantuma menossa, joissakin ollaan menossa

tällä hetkellä vielä syvemmälle. Siis ei riitä, että työnnetään vientiä maailmalle, ellei maailmalta löydy ostajia. Ja kuten on nähty, niin vientiteollisuus ei työllistä. Päinvastoin vientiteollisuus on viime aikoina vähentänyt väkeä, vaikka sen kilpailukykyä on parannettu ruhtinaallisesti mm. valuuttakurssimuutoksilla. Itse näen, että tässä vaiheessa toteutettuna arvonlisävero tulee syventämään lamaa entisestään ja lisää työttömyyttä.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Viinasen äskeinen puheenvuoro oli aika uskomaton hengentuote. Siinä saatiin aivan uusia termejä työttömyysasioihin. Työttömyys on sivuilmio, siinä esiintyy notkahduksia, kun muutama kymmenentuhatta työttöntä pukataan lisää.

Tilasto, minkä arvoisa ministeri esitteli meille työllisyysvaikutuksista, on äärimmäisen tuttu. Se on nimittäin Tekniikka ja talous -lehdestä suoraan kopioitu. Artikkelista käy ilmi myös se, ketkä sen tiedon ovat antaneet. Ne olivat ne teollisuuden lohkot, jotka hyötyvät tästä — todella niitä hyötyjiäkin on — ja olivat laskeneet nämä hommat tällä tavalla.

Ja mikä koskee suhdannevaihetta, niin olisi mukava kuulla muitakin asiantuntijoita kuin valtiovarainministeriöstä kansantalousosaston virkamiehiä, jotka osoittavat, että juuri tällainen suhdannevaihe on sopiva tämän operaation hoitamiseen. Se on varmasti todellinen noususuhdannevaihe, jossa taitavalla siivulla asteittaisesti ajetaan tällainen arvonlisäjärjestelmä sisään, eli kaikki menee pieleen, kun pieleen on mennäseen. Niinhän se Murphykin jo sanoi.

Ed. O. Ojala (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Superlatiivit eivät todellakaan tahoneet riittää, kun ministeri kehui lakiesitystä. Kuitenkin tiedämme, että myös hallituksessa käytiin kovaa kädenväntöä asiasta. Esillä oli myös sellainen asia, että lain voimaantuloa lykkättäisiin. Riippumatta siitä, olenko lakiesityksen kannalla, tiedustelen vielä kerran ministeriltä: Miksi ette päätyneet lakiesityksen lykkäämiseen pidemmälle, esimerkiksi siten, että se olisi tullut voimaan vuoden 95 alusta. Perustelut, jotka esitteitte, eivät mielestäni olleet pitäviä, kuten ed. Luukkainen totesi.

Kun tiedämme, että esimerkiksi rakennusala la työttömyys on nyt jo yli 50 prosentin, kai lähempänä 60:tä prosenttia, tämän lain voimaantulo merkitsee varmasti sitä, että siellä

työttömänä 80 tai 90 prosenttia. Samoin jätitte tarkoituksellisesti kokonaan miettimättä, mitä vaikeuksia esimerkiksi kuntien osalta tulee. Esimerkiksi pääkaupunkiseudulla, missä kunnat voimakkaasti subventoivat joukkoliikennettä, tullaan siitä huolimatta tulkitsemaan niin, että joukkoliikenne on selvästi omakustannushintaan tuotettua, ja näin se joutuisi myös tämän liikevaihtoveron piiriin. Se on täysin järjetöntä ja merkitsee pääkaupunkiseudun joukkoliikenteen romahtamista ja siirtymistä entistä enemmän yksityisautoiluun.

Ed. Rajamäki (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Oli todella järkyttävää kuulla, että ministeri Viinanen tässä inhimillisesti ja taloudellisesti vakavassa työttömyystilanteessa piti sivuilmiona työttömyyden pahenemisseurauksena arvonlisäverotuksen uudistuksen seurauksena.

Kun viime vuonna arvonlisäverotuksen toteuttamista selvittänyt työryhmä totesi nimenomaan, että tämän toteuttaminen tulee vähentämään kysyntää, se on vakava piirre nimenomaan sen takia, että hallitus on leikannut jo kotimarkkinoiden ostovoimaa vuoden 1986 tasolle. Tämä tulee tältä osin erittäin pahasti vahvistamaan Työväen taloudellisen tutkimuslaitoksen tuoreen ennusteen, jossa tutkimuslaitos totesi, että työttömyys tulee nimenomaan hallituksen talouspolitiikan seurauksena rajusti kasvamaan palvelualoilla ja se tulee olemaan 4/5:ltään naisten työttömyyden kasvua tämän mahtavan ja kestävämmän työttömyystilanteen päälle vielä. Eli tämä on suhdannepoliittisesti erittäin onneton yhteensattuma.

Ed. Tennilä (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Arvonlisävero on eurovero, EY-jäsenyyden ehto ja ainakin seuraamus, jos ei ennen toimita. Eli niiden, jotka ovat sanoneet a, pitää kai sanoa myös b. Mutta oli miten oli tämän asian kanssa, niin suhdannevaihe on sellainen, että tässä suhdannetilanteessa, syvän laman aikana, on mahdollisimman suuri virhe toteuttaa arvonlisäverojärjestelmä, joka nostaa hintoja ja supistaa kulutuskysyntää. Jo jäätyneet kotimarkkinat pakastetaan tällä toimenpiteellä.

Kaikesta näkyy, että Viinanen ei tippaakaan välitä työttömyydestä, työttömistä ja että hän ei joko osaa tai ei piittaa suhdannepoliitikasta. Me olemme löytäneet antikeynesin, ja hän istuu tässä salissa ministeriaitiossa tällä hetkellä.

Minä toivon, että oppositio ottaisi erittäin kovan otteen, että päästäisiin edes siihen, että arvonlisäverojärjestelmän toteuttamista, käytäntöön viemistä, siirretään nousukauden alkuun. Jos oppositio on yhtenäinen ja kova, niin toivon mukaan keskustassa ymmärretään sitten se, että suhdannepolitiikkaakin pitäisi ajatella, sillä ei Suomessa ole varaa työttömyyden edelleen pahentamiseen, mihin olemme nyt menossa.

Ed. Heikkinen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ministeri Viinanen luonnehti uudistusta hyväksi uutiseksi ja sanoi, että se toteutetaan oikeaan aikaan. Tältä osin voi olla osittain samaa mieltä, mutta perustellusti myös eri mieltä. Mielestäni uudistus on oikea, tärkeä ja tarpeellinen, mutta ajankohta suhdannepoliittisesti täysin väärä.

On muistettava, että verotus on erittäin tärkeä osa talouspolitiikkaa. Menneinä vuosikymmeninä tätä instrumenttia käytettiin suhdannepoliittikan välineenä onnistuneesti. Korkeasuhdanteen aikana leikattiin ja matalasuhdanteen aikana helpotettiin verotusta. Viime vaalikaudella korkeasuhdanteen aikana tässä epäonnistuttiin, kun helpotettiin verotusta, ja nyt muutos osuu mielestäni myös huonoon aikaan, koska on matalasuhdanne. Välitön verotus meillä on kiristynyt viime aikoina äärimmäisen kovaksi, ja arvonlisäverouudistus korottaa edelleen verorasitusta, ja viime kädessä kuluttajat sen maksavat. Eli tästä tulee kallis lasku yhteiskunnalle. En voi muuta kuin yhtyä Helsingin Sanomien muutama päivä sitten pääkirjoituksessaan esittämään toteamukseen, että kansantalous on kiristyvän verotuksen myötä joutumassa kuolemankierteeseen.

Mielestäni vireillä oleva uudistus on sinänsä tarpeellinen, mutta hallitus aikoo ottaa käytön sen keskellä syvintä kotimarkkinoiden lamaa. Hallituksen suunnittelema aikataulu, ensi vuoden alusta, on hirvittävän uhkarohkea. Uudistuksen vaikutukset voivat osoittautua, pelkään näin, arvaamattomiksi, jopa kohtalokkaiksi.

Herra puhemies! Aikataulusta vielä sen verran, että verojaostossa tänä aamuna arvioitiin tilannetta ja päädyttiin lähestymään pääministeriä ja valtiovarainministeriä kirjeellä, että ensi vuoden alkuun tässä ei millään ehditä.

Toinen varapuhemies (koputtaa): Kaksi minuuttia on kulunut!

Ed. Seivästö (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Viinanen puhe jätti muutamia kysymyksiä vaille vastauksia.

Ensinnäkin ajankohta uudistukseen siirtymisestä. Sen lisäksi, että täällä on mainittu suhdannepoliittisista syistä tiettyjä epäilyjä, itse kyselin myös sitä, onko meidän verohallintomme tällä hetkellä valmis näin mittavaan uudistukseen ensi vuoden alussa, koska on tietynlaisia ongelmia ollut jo aikaisemmin.

Lisäksi jäi avoimeksi se, onko vielä mahdollista lisätä veroprosentteja, verokantoja. Huolimatta siitä, että EY on tehnyt tietyt päätökset, niissäkin maissa on monesti ollut pitkään käytössä tietty luksusvero tietyille tuotteille ja tietyille kulttuuri- ja matkailupalveluille vielä omia veroprosentteja.

Samoin ministeri Viinanen jätti käsittelemättä kuntien ja osin seurakuntien ongelmat tässä kysymyksessä sekä kuntien ja kaupunkien kohdalla erityisesti joukkoliikenteen ongelmat.

Olisin toivonut, että ministeri olisi näihin kysymyksiin antanut lisäselvitystä.

Ed. Rimm (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tuntui todella järkyttävältä se, miten ministeri Viinanen suhtautuu arvonlisäveron työttömyysvaikutuksiin. Tässä esityksessä sanotaan, että 12 900 henkeä saattaa olla hetkellinen työttömyyden lisäys. Kun meillä on puoli miljoonaa työttöntä tässä maassa, ehkä jo enemmänkin, kun seuraavat tilastot tulevat, niin tuntui todella hirvittävältä tämä toteamus.

Esimerkiksi rakennusalan niin työnantajat kuin työntekijät ovat määrätietoisesti vaatineet sitä, että arvonlisäverojärjestelmää edes siirretäisiin. Kaikki eivät ole vaatineet siitä luopumista, mutta näkevät todella tämän ajankohdan erittäin huonona.

Mitä tulee kansalaisten ostovoimaan, todella niin kuin aikaisemmissa puheenvuoroissa on todettu, verotus on kiristynyt, kansalaisten ostovoimaa on monin tavoin muutenkin leikattu, ja tällä tulee olemaan erittäin kohtalokkaat seuraukset. Me kansanedustajat saamme nippukaupalla postia erilaisilta yhteisöiltä, erilaisilta yrittäjäjärjestöiltä tämän tilanteen johdosta, ja nimenomaan usein vaaditaan vähintäänkin tämän järjestelmän käyttöänoton siirtämistä.

Ed. Hämälinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministerin arvio arvonlisäverouudistuksen vaikutuksista oli teoreettinen ja jälleen kerran ylioptimistinen. Hän vähättelee

uudistuksen työllisyysvaikutuksia, vähättelee hintapaineita. Tosiasiassa kotitaloudet joutuvat uudistuksen johdosta äärimmäisen tiukalle, kuntien talous heikkenee ja valtion oma rahoitusasema heikkenee. Kaikki tämä nyt, kun laman pohja on syvimmillään. Myönteiset vaikutukset, ministeri Viinanen, eivät toteudu sellaisina kuin uskotte ja kuvittelette ja meille kuvaillette, ei nyt varsinkaan viennin avulla, kun koko Eurooppa näyttää ajautuvan kohti syvenevää lamaa ja kysyntä siellä on heikkenemässä. Sen vuoksi uudistuksen voimaantuloa pitäisi siirtää, ettei se entisestään syvennä lamaa kotimarkkinoilla.

Inflaatiopaineilla ei minusta pidä pelotella eikä niitäkään pidä kohtuuttomasti yliarvioida. Minä tiedän, että lain valmistelijat ovat muistuttaneet Ruotsista, joka korkeasuhdanteessa toteutti vastaavan uudistuksen, ja muistuttaneet, että silloin inflaatiopaineet riistäytyivät valloilleen. Mutta kun Ruotsi toteutti uudistuksen, se toteutti sen erittäin hyvänä työllisyysaikana, mikä omalta osaltaan oli tietenkin nostamassa inflaatiopaineita. Näin suuren työttömyyden vallitessa, jonka kaikki asiantuntijat sanovat myös jatkuvan noususuhdanteessa, ei ole pelkoa sellaisesta inflaation ryöstäytymisestä, mitä ministeri nyt kuvaili. Kaikki perustelut sinänsä perustellun lakiesityksen siirtämiselle noususuhdanteessa toteutettavaksi ovat olemassa.

Ed. Seppänen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ministeri Viinasella oli meille hyviä uutisia: Eurokuri kovenee, saamme uuden euroveron, hinnat nousevat, työttömyys lisääntyy, pienyrittäjille tämä uusi vero on ihmissyöntiä, sen seurauksena lama edelleen syvenee, kunallisvero nousee, lääkkeet menevät verolle, asuminen kallistuu, ja sen seurauksena lama edelleen syvenee. Nämä ovat ministeri Viinasen mukaan hyviä uutisia.

Minä ymmärrän, herra ministeri, että te korostitte tämän veron euroluonnetta. Paitsi että te uskotte sen omille kannattajillenne olevan helpompi syödä, niin totta kai te vetoatte myös sillä tavalla kaikkiin muihin eduskunnassa edustettuina oleviin ja oppositiossa edustettuina oleviin euromyönteisiin henkilöihin, että he kannattaisivat tätä veroa. Siinä mielessä te teette mielestäni taitavaa liikettä eli pidätte tätä EY-jäsenyyden ehtona ja saattekin ehkä sillä tavalla tukea tälle verolle oppositionkin piiristä. Ehkä opposition piirissä eurointoilijat kiirehtivät vain huomauttamaan, että ajankohta on väärä, hyväksyvät veron, mutta ilmoittavat, että ajankohta on vä-

rä. Eli kyllä eurokurin koventaminen tämän euroveron avulla voi olla tapa painostaa eurointoilijoita ruotuun.

Herra ministeri! Kessumallit ovat sitä sun tätä, ja teidän laskelmienne perustat heittävät. Kessumalli ennusti, että kansantalous vuonna 91 kasvaa 3,5 prosenttia. Se väheni 6,5 prosenttia. Tämä teidän kessumallinne ennustuskyvystä.

Ed. Mäkipää (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Viinanen, olette varmaan nähnyt viime yönä pahaa unta ja tämän pohjalta näitä karmeita esityksiä tänne meille eduskunnalle tuonut. Niin uskomattomalta teidän esityksenne kuulosti. Kun sanoitte, että on myönteinen tulevaisuus edessä, en minä sitä ainakaan maalaisjärjellä voi ymmärtää, kun työttömiä tulee jatkuvasti lisää, monella miljardilla markalla kuluttajien ostovoimaa entisestään tiukennetaan, mikä johtaa siihen, että sosiaali- ja työttömyyskorvauksia joudutaan entistä enemmän maksamaan, mikä johtaa siihen, että hallituksen pitää entistä enemmän ottaa taas ulkomaista velkaa. Tästä ei päästä mihinkään.

Kun täällä puhutaan, että vienti vetää, se saattaa vetää, mutta en ymmärrä, että sanotte, että vientiä enemmän hyötyvät kuitenkin kotimarkkinat. Tämä ei voi mitenkään olla totta. Koska ihmisten kulutusta entisestään kavennetaan, niin eivät kotimarkkinatkaan täällä Suomenmaassa voi vetää.

Kun eurojunaan me emme ole vuoden 94 alussa astumassa, niin ainakin tässä vaiheessa on tehtävä se, että lain voimaantuloa siirretään vuodella parilla eteenpäin. Tämä johtaa meidän kyllä aivan kaivon pohjalle.

Ed. Backman (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kun ministeri totesi, että hänellä on hyviä uutisia, niin yleensä hyviä uutisia seuraavat huonot uutiset, aivan samalla tavalla kuin kaleerijorille kerrottiin hyvänä uutisena, että on tiedossa ylimääräinen ruoka-annos ja huonona uutisena sen perään, että kapteeni haluaa hiihtää vesisuksilla. Moni suomalainen joutuu tämän lainsäädännön seurauksena tässä tilanteessa ottamaan muutaman ylimääräisen aironvedon maksuksi siitä, että joku hyötyy tästä uudistuksesta.

Kun ministeri kehui pääomaverouudistusta vuosisadan verouudistukseksi, niin siitä oli vähällä tulla vuosisadan uudistus, koska hallituspuolueiden keskeinen riitely tahtoi kestää tämän vuosisadan loppuun. Kuitenkin se saatiin edus-

kunnassa aikaiseksi jotakuinkin aikataulussa. Tästä uudistuksesta näyttää tulevan samalla tavalla vuosisadan uudistus, koska ottelu hallituspuolueiden sisällä on alkanut jo ennen eduskuntakäsittelyä ja näyttää jatkuvan täällä vähintään samassa määrin kuin pääomaverouudistuksen osalta.

Eräs aikatauluun liittyvä kysymys, johon haluaisin ministeriltä selvän vakuutuksen, on se tieto, että hallituspuolueille ei missään tapauksessa kävisi se, että tätä uudistusta lykätään yhdellä vuodella, ja tämä perustuisi vain siihen, että ei uskalletaisi tätä vuosisadan parasta verouudistusta ottaa käyttöön juuri ennen eduskuntavaaleja. Tällainen kai ei voi pitää paikkaansa.

Ed. R i n n e (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kyllä nämä kokoomuksen ajoitukset ovat niin kuin entisellä pojalla. Muistan hyvin, mikä oli marginaaliverouudistus, joka tehtiin kokoomuksen rajusta vaatimuksesta, jolloin niin kuin sanotaan, korkeasuhdanne oli hippeimmillään. Nimenomaan silloin sitä ei olisi pitänyt tehdä. Nyt ollaan sitten tässä.

Sanoisin inflaatiosta sen verran, että kyllä Suomen kansantalous on valutettu niin kuiviin, että vaikka näissä ruumiinvalvojoisissa potkittaisiin ruumista kuinka jalkoihin, inflaatio ei kyllä nouse enää mihinkään siitä. Täytyy kyllä sanoa, että ruumis mätänee, se ei herää. Minikään näköistä inflaation sykästäkään ei varmasti siihen saada aikaiseksi.

Ed. Seppäselä kessumallista. Kyllä kessumalli taitaa olla kessunlehtien katsomista valtiotavarainministeriössä, niistä ennustamista pareminkin. Minulla on kokemusta pitkältä ajalta, kun olen seurannut esimerkiksi heidän työttömyysennusteitaan. Kyllä ne ovat menneet niin paljon pieleen, että melkein joku lähetystö tulee tänne, jos sanoisin, kuinka paljon.

Ed. R ä t y (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On todella järkyttävää seurata sitä, että vihdoinkin viimein päästään taiteilijoiden kimppuun tämän hallituksen toimesta, niin kuin tämä verouudistus tulee tekemään. Se vähäinenkin elokuvakulttuuri, joka Suomeen on rakennettu, sekin nyt sitten pannaan 12 prosentin verolle. Lääkkeet, joita ne vähävaraiset vielä, joilla on varaa yleensä, ostavat, maksavat vielä korkeamman hinnan, ja vielä huonommilla lääkkeillä he hoitavat itseään.

Sitten se ainut henkinen pääoma, kirjat. Kuten tänään Arvo Salo sivistysvaliokunnassa esit-

ti, törkeintä, mitä voidaan tehdä, on panna kirjastot kiinni ja verottaa kirjoja, koska se tietää sitä, että mielisairaaloita täytyy rakentaa vastavasti lisää. Se ainut henkinen pääoma ja vapaan sivistyksen pääoma viedään ihmisiltä, kun lähdetään verottamaan kirjoja, elokuvaa, teatteria, taidetta, yleensä esiintyviin taiteilijoihin kohdistuvia tilaisuuksia.

Mutta tietysti se hyvä asia, mikä tämän veron myötä tulee, on se, että kun kansa tietää veron lähtökohdan, tämä tulee lisäämään huomattavasti EY-vastaisuutta. Minä luulen, että seuraavat EY-vastaiset gallupit tulevat olemaan huomattavasti paremmat suhteessa siihen, mitä ne tähän saakka ovat olleet, koska kaikki on EY:n syytä, että tällaiseen verojärjestelmään meidän täytyy lähteä nimenomaan nyt. Sillä, siirrettäkö tätä vuodella tai kahdella tai siirretäänkö puolella vuodella, käytännössä minusta ei ole merkitystä, koska kysymys on vain siitä, että verotus tulee koskemaan niin raa'alla tavalla taiteilijoita ja kulttuuria yleensä, suomalaista kulttuuria, suomalaista identiteettiä, että sen seuraukset tulevat vielä maksamaan tälle yhteiskunnalle monin, monin verroin enemmän, kuin nämä verot ovat, nimenomaan koskien mm. kirjoihin kohdistuvaa verotusta.

Ed. H a s s i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tunnen monta pienyrittäjää, jotka odottavat tätä ministeri Viinosen "hyvää uutista" sydän kylmänä. He tietävät aivan hyvin sen asian, jonka ministeri Viinainen ilmaisi näin, että nykyisessä markkinatilanteessa hinnat joustavat varsin hitaasti ja hintapiikiltä välttyään. Tämähän tarkoittaa sitä, että ne yrittäjät, joiden kustannuksia arvonlisävero lisää, eivät voi siirtää kustannusten nousua hintoihin, vaan se tulee heille tulon vähennyksenä, ja ennestäänkin vaikeuksissa kamppailevat yrittäjät saattavat saada tästä lopullisen kuoliniskun. Esimerkiksi arkkitehtitoimistoillehan 22 prosentin vero saattaa merkitä työpalkan, suunnittelutyöstä saatavan palkan, vähenemistä jopa puoleen.

Yleisesti ottaen tämä uudistus merkitsee aiheettomien hyödykkeiden kuten hyvän suunnittelun, ihmiseltä ihmiselle annettavien palvelujen ja taidenautintojen kallistumista ja tavaroiden halpenemista. Tämä on myös ekologisesti väärin siitä huolimatta, että uudistuksen teoreettiset perustelut ovat kyllä aivan kauniit.

Mielestäni tämä uudistus on hallituksen esityksen mukaisena aivan yhtä sopivaan aikaan osunut kuin onneton markan ecukykentä aika-

naan. Vähintäänkin sen rinnalle tarvittaisiin verouudistus, joka toisaalta keventäisi ihmistytöhön kohdistuvaa verotusta ja siirtäisi verotaakkaa energian ja raaka-aineiden kulutuksen verotukseen. Veikkaukseni on se, että mikäli tämä uudistus toteutuu, se johtaa pimeän työnteon yleistymiseen, pimeitten markkinoitten kasvuun. Erityisesti suuren sen vaikutuksia joukkoliikenteeseen ja sitä kautta tapahtuvaa valtion menopaineiden kasvua mm. moottoriteiden rakentamisen kautta.

Valtiovarainministeri V i i n a n e n : Herra puhemies! Ed. Rädylle toteaisin heti alkuun, että kun täällä on synkeitä kuvia maalattu, on tässä hyvää yksi asia, jos hän väittää, että melisairaaloihin väki joutuu sen takia, että kirjoja ruvetaan verottamaan. Sitten sairaalat tyhjenevät, koska verotus kirjoilta kevenee. Niistä maksetaan tällä hetkellä täyttä veroa ja nyt se puolitetaan, niin ehkä sairaalat sitten tyhjenevät. Otetaan sekin myönteisenä vastaan, ed. Rätty.

Tässähän on kyse tietysti tulonsiirrosta kullattajilta yritystoiminnalle. Minusta sitä ei pidä myöskään kotimarkkinayritysten osalta aliarvioida. Useiden miljardien markkojen kevenys nimenomaan piilevän veron poistossa tulee kotimarkkinayrityksille, joiden kilpailukyky tuontia vastaan kamppaillessa paranee. Sitä kautta tietysti ajan mittaan myös työttömyyteen sillä on oma myönteinen vaikutuksensa. Tätä veroa tarvitaan nimenomaan kotimarkkinoiden takia mitä suurimmassa määrin. Eihän se viennille tuo kuin parin miljardin markan lisäedun.

Mitä tulee tilastoihin, niin niitä tähän esitykseen ei ole kyllä Tekniikka ja talous -lehestä kopioitu, vaan päinvastoin ne on esityksen perusteluista ja tausta-aineistosta saatu. Mitä ennusteisiin, ed. Seppänen, tulee, niin kyllä väitän, että kessumallin ennusteet ovat varmasti tarkempia olleet kautta aikojen kuin tässäkin salissa hihasta ja lonkalta vedetyt esitykset. Ei niillä ole sitäkään vähää pohjaa. Kessulla sentään loogisin perustein yritetään jotain pohjaa näille ennusteille saada.

Kunnat saavat kompensaaion ainakin nyt kolmena vuonna. Se merkitsee korkoineen 5 miljardin markan aukkoa valtion budjettiin. Vastustin sitä loppuun asti. Totean vain, että edestähän löydämme. Me joudumme aikanaan senkin aukon kattamaan tavalla taikka toisella.

Mitä työttömyyteen tulee, täälläkään ei kovin suurta murhetta kannettu siitä, että työttömyys-

vakuutusmaksu jouduttiin säätämään varsin mittavana palkansaajille, mikä leikkaa kulutuskysyntää erittäin rajusti. Olisi ollut vaihtoehtoisiaakin malleja. Ei täällä kukaan sitäkään vaatinut muilla säästöillä korvattavaksi, saati että työttömyydestä nuorten osalta olisi kannustettu tuomaan eteenpäin sitä lakia, jonka hallitus aikanaan esitti ja jolla olisi ollut vääjäämättä vaikutusta myös työllisyys tilanteeseen.

Verohallinnosta on todettava se, että siellä on jo valmistauduttu muutamia kuukausia tämän järjestelmän käyttöönottoon. Se ei tule olemaan ongelma. Ongelma tietysti on se, että verovelvollisten sopeutuminen, opastaminen ja neuvominen vie oman aikansa. Se tulee viemään varmasti vähintään kolme kuukautta. Se on varmasti minimiaika, joka tähän tarvitaan, ennen kuin laki tulee voimaan.

Mitä veroprosenttiin tulee, mielestäni 22 prosentin vero pääsääntöisesti on jo varsin korkea eurooppalaisittainkin ajatellen. On aika vaikea määritellä, mikä on luksustuote. Kunhan nyt saadaan nämäkin verot kerättyä ja kansalta otettua, kyllä siinä mielestäni on tarpeeksi verotasa. Mieluummin pitäisi päästä alaspäin, mutta siihen ei ole mahdollisuutta.

On ihan selvää, että teille tulee, niin kuin on allekirjoittaneellekin tullut, isoja pinoja kirjoja ja vaatimuksia alhaisemmasta verokannasta taikka lain siirtämisestä. Kaikki, jotka lain piiriin joutuvat, totta kai valittavat, mutta järjestelmän muutos vaatii tämän uhrinsa. Sille ei mahda mitään, jos me siirrymme tähän järjestelmään tai kun me siirrymme.

Enkä sanoisi rakentamisestakaan aivan niin kuin täällä sanottiin. Ei rakennusala ole yksituumainen ollenkaan asian suhteen. Tällä hetkellä rakennusala on kaksijakoisessa tilanteessa, kun verrataan tehdasrakentamista, sanotaan elementti- taikka tehdastuotantoa, olkoon puu- tai kivitaloista tai elementtituotannosta kyse, tai paikalla tehtyjä rakennuksia. Siellä on täysin erilainen tilanne tällä hetkellä. Toinen on ja toinen ei ole veronlaista, mutta totta kai huomomassa asemassa oleva reagoi joka tapauksessa tai kun tulee vaikeampaan tilanteeseen tämän järjestelmän myötä.

Mehän tulemme valtiona vastaan varsin paljon, niin kuin äsken sanoin, kuntien subvention tai kompensaaion myötä ja myös sitä kautta, että ennakkoon annettavaa liikevaihtoverovähennystä sovelletaan. Valtio tulee parilla kolmella miljardilla markalla vastaan pehmentämään tätä järjestelmää.

Mitä inflaatiopaineisiin tulee, niin kyllä meille suurin uhka inflaatioon tulevat olemaan jatkossa palkkavaatimukset, joilla on suuri vaara pyörräyttää inflaatio liikkeelle. Mielestäni tässä vaiheessa joka tapauksessa on helpoin ja kivuttomin tapa saattaa järjestelmä voimaan.

Mitä tulee elokuvien verolle panoon, niin kyllä kai se nyt sillä tavalla on, jos rehellisiä ollaan, että jos ylipäänsä kulutusta verotetaan, niin kyllä kai tämmöistä vapaa-ajan toimintaa sentään sopii verottaa. Ei elokuvan katselu siitä kiinni ole, onko sillä 12 tai 22 prosentin vero, jos oikein vakavasti asiasta puhutaan, mutta ainahan näillä propagoida voi.

Mitä kahden vuoden lykkäykseen tulee, minun korviini ei ole sellaista kuulunut kuin huhu-

puheina. Ihmettelen vain, kun hallitus on kolme kertaa päättänyt eri yhteyksissä saattaa tämän järjestelmän ensi vuoden alusta voimaan, mikä olisi se seuraava päätös. On aivan varma, että jos tahtoa on, tämä järjestelmä saadaan voimaan ensi vuoden alusta.

T o i n e n v a r a p u h e m i e s : Täysistunto keskeytetään kyselytunnin ajaksi ja sitä jatketaan heti kyselytunnin päätyttyä. Kyselytunti alkaa kello 17.

Täysistunto keskeytetään kello 16.58.